

SUPERDOKTER IN DE SPIEGEL

De ideale arts volgens geneeskundestudenten

Behalve medische deskundigheid moet je als arts nog tal van andere goede eigenschappen bezitten. Dat maakt het Raamplan Artsopleiding wel duidelijk. Wat vinden de geneeskundestudenten zelf eigenlijk de belangrijkste kenmerken van een goede arts?

Renée Walhout, Nalini Radhakishun, Lisanne Koning en
Lidewij Warris

Medische kennis is niet voldoende om als arts goed te kunnen functioneren. Volgens het Raamplan Artsopleiding komen daar nog wel zes rollen bij: communicator, samenwerker, organisator, gezondheidsbevorderaar, academicus en beroepsbeoefenaar. Maar wat is de mening van de geneeskundestudent zelf hierover? En maakt het daarbij uit in welke fase van de studie hij of zij zit?

Niet snotten

Erik Dieters (21 jaar) studeert in Rotterdam. Hij is tweedejaars. Voor hem is competent medisch handelen verreweg het belangrijkste. Onder empathie en sociale vaardigheden verstaat hij dat een arts een goede relatie met zijn patiënten weet op te bouwen. Hierin moet de arts wel de juiste afstand tot de patiënt bewaren: 'Het moet niet

zo zijn dat je als arts naast het bed van de patiënt staat te snotten als deze terminaal is.' Zijn grote voorbeeld is zijn oom, die als longarts werkzaam is. 'Hij heeft een heel sterke band met zijn patiënten. Dit komt niet alleen omdat hij vanuit zijn specialisme veel terminale patiënten begeleidt en dus langdurige patiëntencontacten heeft, maar ook omdat hij sociaal erg vaardig is. Het feit dat hij er niet voor terugdeinst zijn patiënten tot het einde te begeleiden siert hem en vind ik een mooie eigenschap.' Moet een arts ook organisatorische vaardigheden hebben? 'Het is misschien minder voor de hand liggend, maar als je een team niet kunt aansturen en je eigen tijd niet kunt indelen, is het onmogelijk om als arts te functioneren.' Of hijzelf een goede dokter wordt, laat Erik voorlopig nog even in het midden. 'Ik vind het eigenlijk te vroeg om hier een goed onderbouwde mening over te geven. Hoe het verder ook loopt, ik ga mijn best doen om een goede dokter te worden. Te zijner tijd mogen mijn patiënten en collega's beoordelen of dit gelukt is.'

Open blik

Perijne Vellekoop (21 jaar, derdejaars uit Utrecht) is al wat verder gevorderd met haar studie. Hoewel ze nog in de bachelorfase zit, heeft ze al wel twee coschappen gelopen. Naast sociale vaardigheid en brede kennis van zaken, moet een arts volgens haar ook het vermogen hebben om fouten toe te geven en andere mensen aan te spreken op hun fouten. Ze denkt dat ze de kwaliteiten heeft om een

'Het artsenvak is communiceren, verbaal en non-verbaal, met patiënten, maar ook met collega's'

Maarten Dekker, vijfdejaars Amsterdam

goede dokter te worden. ‘Ik heb oog voor de patiënt in zijn geheel, zowel voor zijn ziekte als voor de gevolgen van het ziek zijn. Ik vind communicatie met de patiënt erg belangrijk. Om goede patiëntenzorg te leveren, moet je een open blik hebben, zodat je niet alleen op je eigen vakgebied bezig bent, maar de dingen ook in een breder perspectief weet te plaatsen. Je moet als arts weten waar je het over hebt, goede informatie kunnen geven, zowel aan patiënten als aan collega’s.’

Is onderzoek hierbij ook noodzakelijk? ‘Op zich lijkt het me wel nuttig om onderzoek te doen: je blijft dan ten minste op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen.’

Mensenkennis

En hoe zit het met de student die zijn studie bijna gaat afronden? Heeft hij al een duidelijk toekomstbeeld en heeft hij alle competenties in huis om later een goede dok-

‘Een arts weet wat belangrijk is voor zijn patiënten, zijn collega’s en hemzelf, en durft hierin de leiding te nemen’

Hanaa Benjeddi, tweedejaars Amsterdam

ter te worden? Maarten Dekker (24 jaar) is vijfdejaars aan de VU in Amsterdam. ‘Van iedere arts bij wie ik denk: zo zou ik dat later ook wel willen doen, probeer ik iets mee te nemen. Ik hoop daar in de loop der tijd mijn eigen vorm van te kunnen kneden. Ik vind het wel een uitdaging om dat ideale beeld te blijven nastreven in de dagelijkse praktijk. Volgens mij raken een hoop jonge dokters ondanks mooie voornemens namelijk afgestompt en verzuurd door alle dingen die zij nog extra moeten doen naast een goede dokter zijn. Ik heb juist veel respect voor artsen die plezier in hun beroep uitstralen.’ Mensenkennis is hierbij volgens hem minstens zo belangrijk als medische kennis. ‘Patiënten beter maken doe je niet alleen door de juiste rijtjes op het juiste moment op te ratelen, het gaat ook om het begrijpen van de mens die in al zijn kwetsbaarheid voor je zit.’ Plezier mag hierbij niet uit het zicht raken: ‘Een arts moet energie, enthousiasme en gedrevenheid uitstralen, hij weet veel van de kunst van het genezen, maar vergeet daarnaast niet om van het leven te blijven genieten.’ Onderwijs geven lijkt hem ook wel wat, al lijkt het naast alle drukte in de dagelijkse praktijk soms best moeilijk te combineren.

Weinig tijd

Met de artsenbul op zak wordt het tijd om de idealen

‘Een goede arts moet zich onder alle omstandigheden professioneel gedragen’

Josher Molendijk, tweedejaars Rotterdam

beeld: Corbis

die je als student had, te verwezenlijken. Dit blijkt in de praktijk niet eenvoudig. Stephanie van Gelder (26 jaar) werkt sinds drie maanden als anios op de intensive care. Tijdens je coschappen weet je goed hoe je bepaalde dingen anders zou doen. Maar eenmaal in het diepe gegooid, is het moeilijk om direct je dealen te verwezenlijken. De plannen zijn er wel, maar de praktische uitvoering is lastig. Je krijgt te maken met belemmeringen op bijvoorbeeld beleidsmatig en financieel gebied. Als je net begint met je coschappen heb je dat nog niet zo door.' Haar kijk op het artsenvak is ook veranderd: 'Het valt me tegen hoe weinig tijd je hebt om patiënten aandacht te geven. Het is voor mij juist belangrijk dat een arts menselijk is. Natuurlijk is het essentieel om de medische kant van de patiënt uit te lichten. Maar daarnaast kun je een extra bijdrage leveren als je de menselijke kant van patiënten ook kunt zien.' Aan de andere kant merkt ze nu ook hoe veelzijdig het vak is. 'Er worden veel eigenschappen tegelijkertijd van je gevraagd. Helder communiceren, zowel met patiënten als collega's, assistenten begeleiden, zaalwerk organiseren, het is een heleboel. Jeervaart nog beter wat je leuk vindt aan het artsenvak. Zo is niet iedere arts een wetenschapper. Maar er zijn zoveel verschillende taken waaraan je als arts een bijdrage kunt leveren.'

Eigen invulling

Iedere geneeskundestudent heeft zijn eigen ideeën over hoe de ideale arts eruit ziet en welke eigenschappen hij moet hebben om zijn vak goed uit te voeren. Naarmate de studie vordert, krijgen deze ideeën langzaam steeds meer vorm. De rollen die in het Raamplan beschreven worden, komen in de visie van de studenten niet allemaal even duidelijk naar voren. De rollen van medisch deskun-

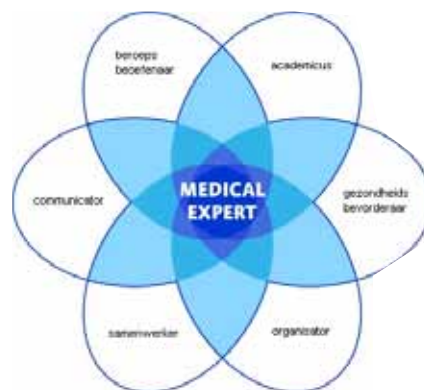
'Je moet als arts weten waar je het over hebt en verder kunnen kijken dan je eigen vakgebied'

Perijne Vellekoop, derdejaars Utrecht

dige, communicator en organisator liggen misschien wat meer voor de hand dan de andere rollen. Maar het staat vast dat je als arts veel verschillende vaardigheden moet beheersen. En hoe je hier verder invulling aan geeft, dat bepaal je uiteindelijk zelf. *Ais*

Raamplan Artsopleiding

In het nieuwe Raamplan Artsopleiding van augustus 2009 staat aan welke eisen een afgestudeerde geneeskundestudent moet voldoen¹. Het raamplan is er vooral om de patiënt te garanderen dat elke afgestudeerde arts in Nederland als beginnend beroepsbeoefenaar adequaat functioneert. Het raamplan is afgeleid van een Canadees model, CanMeds genaamd.² In CanMeds worden aan de hand van zeven rollen de eisen beschreven waaraan de basisarts minimaal moet voldoen. Deze rollen zijn: medisch deskundige, communicator, samenwerker, organisator, gezondheidsbevorderaar, academicus, beroepsbeoefenaar.

Melden seksuele intimidatie blijft taboe

'Onderrapportage grotendeels gevolg van schaamte'

Een op de vijf coassistenten heeft last van seksuele intimidatie. Dat is nog evenveel als in 2006, toen het studentenplatform hier volop actie ondernam. Wat gaat er toch fout? Lidewij Warris, Fleur van den Heijkant en Ingrid van Rijsingen.

Seksuele intimidatie van coassistenten is nog steeds geen uitzondering, zo blijkt uit recent onderzoek van het UMCG onder meer dan 1200 coassistenten en begeleiders. Al in 2006 voelde één op de vijf co's zich tijdens hun coschappen seksueel geïntimideerd. De landelijke media schonken er veel aandacht aan. Ook de faculteiten waren geschokt door deze cijfers, helemaal omdat stafleden en arts-assistenten veelvuldig als dader werden genoemd. Het KNMG Studentenplatform vond het tijd voor actie: het taboe op het bespreken van seksuele intimidatie moest verdwijnen en de meldingsprocedure moest toegankelijker worden. Als eerste ontwikkelde het platform een stappenplan (*zie kader Stappenplan*) om de meldingsprocedure inzichtelijker te maken. Want een onduidelijke procedure leidt meestal tot onderrapportage. De faculteiten kregen het advies om goed benaderbare studieadviseurs en vertrouwenspersonen voor slachtoffers van seksuele intimidatie aan te stellen. Ook moest de procedure voorzien in adequate vervolgstappen en aandacht krijgen in het curriculum.

'Ik werd rood en stamelde maar wat'

'Ik volgde al een paar weken het coschap chirurgie. Op een ochtend liep ik visite met de arts-assistent. Een aardige jonge arts, met wie ik al vaker visite had gelopen. We bespraken een mannelijke patiënt die een operatie in het kleine bekken had gehad en hadden het over risico's van deze operatie. Toen vroeg hij: "Hoe zou jij dat vinden, als je niet meer kunt klaarkomen?" Op deze opmerking was ik niet berekend. Ik werd rood en stamelde maar wat. Ik heb er niets mee gedaan, maar had dit misschien moeten melden.'

Studenten kregen als tips om daders aan te spreken op hun gedrag, op te schrijven wat er was gebeurd en zich op de hoogte te stellen van de meldingsprocedure. Nu, jaren later, is er nauwelijks iets veranderd. Schokkend, vindt het studentenplatform.¹ Is er werkelijk niets gebeurd of hebben de faculteiten toch iets gedaan met de voorstellen? Het KNMG Studentenplatform ging op iedere faculteit na of de meldingsprocedure sinds 2006 is verbeterd.

Maatregelen

De faculteiten hebben, naar aanleiding van de dramatische uitkomsten uit 2006, gekeken naar de reeds bestaande richtlijnen en voerden aan de hand van het stappenplan veranderingen door. Zo is er nu op de meeste faculteiten een vertrouwenspersoon seksuele intimidatie. Maar deze vertrouwenspersoon is onder studenten vaak niet bekend. In de geaffilieerde ziekenhuizen is vaak nog geen vertrouwenspersoon. Op vier van de acht universiteiten komt seksuele intimidatie ter sprake. Het moment varieert van de preklinische fase tot de terugkomdagen tijdens de coschappen. Ook de wijze waarop verschilt: van het bespreken van het onderwerp tot studenten artikelen over seksuele intimidatie laten lezen.

Een voorloper is de Nijmeegse faculteit, waar de meldingsprocedure is aangescherpt en waar zelfs een assertiviteitstraining aan beginnende coassistenten wordt gegeven. De studenten in Nijmegen denken dat ondanks deze maatregelen seksuele intimidatie nog steeds voorkomt, maar weinig door coassistenten wordt aangekaart.

Taboe

Marloes Rikhof is vertrouwenspersoon bij de Universiteit

beeld: Shutterstock

Maastricht. Zij vindt het hoge percentage coassistenten dat zich seksueel geïntimideerd voelt verrassend en schokkend. Begin 2010 houdt de faculteit een enquête onder Maastrichtse co's om de situatie beter in beeld te krijgen. De afgelopen drie jaar hebben maar twee coassistenten in Maastricht melding gemaakt van seksuele intimidatie. Rikhof denkt dat de onderrapportage vooral het gevolg is van schaamte over het incident. Het onderwerp is nog steeds taboe. Ook denkt zij dat het juist in de medische wereld vaak om grensgevallen gaat: situaties die de student als zeer onprettig ervaart, maar misschien niet 'groot' genoeg zijn om er de term seksuele intimidatie aan te verbinden. In die grensgevallen neemt een student mis-

'Vrijdagavond belde hij me op'

'We waren met veel co's en er waren te weinig piepers. Ik had mijn mobiele nummer aan een arts-assistent gegeven zodat hij me kon bellen als de ok zou beginnen. De vrijdagavond daarna belde hij me op: "Je vindt het vast leuk om me ook buiten het ziekenhuis gezellig te spreken." Ik wist niet goed hoe ik moest reageren. Maandag in het ziekenhuis deed hij weer alsof er niks was gebeurd.'

schien minder snel de moeite om te melden.

Rikhof is druk bezig om de meldingsprocedures onder de aandacht te brengen in Maastricht, door informatie duidelijk en opvallend op Blackboard te zetten.

Samenvatting stappenplan seksuele intimidatie 2006

1. Stel een vertrouwenspersoon seksuele intimidatie aan (ook bij geaffilieerde ziekenhuizen).
2. Zorg dat de vertrouwenspersoon bekend is bij de studenten.
3. Leg een klacht- en meldingsprocedure omtrent seksuele intimidatie protocollair vast.
4. Breng het onderwerp seksuele intimidatie onder de aandacht van de studenten.
5. Besteed expliciet aandacht aan de klacht- en meldingsprocedure aan het begin van elk coschap.
6. Geef training aan studenten in het stellen van grenzen en assertiviteit.
7. Evalueer de klacht- en meldingsprocedure en de incidentie van seksuele intimidatie.

Meer informatie? Kijk op www.knmg.nl/studentenplatform

Durf te melden!

Drie jaar na dato valt op de meeste faculteiten nog flinke winst te behalen. Slechts twee geneeskundefaculteiten hebben het gehele stappenplan geïmplementeerd. De meeste studenten zijn onvoldoende op de hoogte van de meldingsprocedure. Het onderwerp seksuele intimidatie moet meer aandacht krijgen bij studenten. Zoals gebeurde tijdens het in Groningen gehouden symposium 'Seks in de witte jas; grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer'.

Maar het taboe is nog niet doorbroken. Terwijl juist meldingen de basis vormen om intimidatie, van vervelende opmerkingen tot aanrakingen, aan te pakken. Schaamte is niet nodig. Dus: studenten, durf te melden! *Ais*

Referentie:

1. Zie ook persbericht KNMG Studentenplatform van 2 december 2009, op www.knmg.nl/studentenplatform.

Nieuw bestuur KNMG Studentenplatform

In januari heeft het KNMG Studentenplatform een nieuw dagelijks bestuur gekregen. De nieuwe voorzitter is Tom Brouwer, student geneeskunde aan de UvA. Hij zal het studentenplatform naar buiten toe vertegenwoordigen. Nalini Radhakishun, coassistent aan de VU, neemt de taken van commissaris intern op zich en houdt zich bezig met het reilen en zeilen binnen het KNMG Studentenplatform en de contacten met de KNMG. De functie van commissaris extern wordt vervuld door Eveline Langereis, coassistent aan de UvA. Haar belangrijkste opdrachten: de contacten met de studenten-leden van de KNMG versterken en de naamsbekendheid van het studentenplatform vergroten.

Met ruim 13.000 studenten-leden van de KNMG staan we sterk. Ons streven voor komend jaar is om zoveel mogelijk voor alle leden, onze achterban, te betekenen. Zo ontvangen jullie jaarlijks een online enquête, waarin jullie over verschillende onderwijs-gerelateerde onderwerpen je mening kunnen laten horen. We zijn nu bezig met het verwerken van de resultaten van de onlangs gehouden enquête, met ruim vierduizend deelnemers. In deze digitale enquête hebben we jullie mening en ervaringen gevraagd over onder andere de wetenschappelijke stage, keuzeonderwijs, specialisatievoorkeuren en wat jij belangrijk vindt binnen de geneeskundestudie. Op basis van de resultaten van deze enquête formuleren wij standpunten en dragen we die uit om zo jullie belangen zo goed mogelijk te behartigen. Daarnaast vertegenwoordigen we zoveel mogelijk de mening van de geneeskundestudent in politieke en maatschappelijke discussies. Zo publiceren we bijvoorbeeld in Medisch Contact en Arts in Spe, zoals afgelopen jaar *De dokter als docent* over onderwijs tijdens de coschappen, *I have it a little bit difficult* over Engelstalig onderwijs en *Broekie in een witte jas* over vroege coschappen. We zetten ons ook in voor een stagevergoeding voor coassistenten samen met studenten- en artsenorganisaties.

Openbare vergaderingen

Het platform organiseert jaarlijks een openbare vergadering met een discussie over actuele medisch-maatschappelijke onderwerpen. We zorgen voor interessante sprekers en prikkelende stellingen om over te discussiëren. Houd de Arts in Spe-nieuwsbrief en onze website in de gaten voor de datum en locatie van de volgende openbare vergadering.

Vragen

Op onze site kun je meer over het platform lezen. Mocht je vragen en/of opmerkingen hebben, dan kun je ons bereiken via studentenplatform@fed.knmg.nl. Voor meer informatie kun je kijken op onze website www.knmg.nl/studentenplatform. *Ais*

V.l.n.r.: Eveline Langereis, Tom Brouwer, Nalini Radhakishun